

18. ura.

Mošt. (Naprava, oskrbovanje.)

19. ura.

Slivovec in druge pijače (Naprava in nadaljno oskrbovanje.)

20. ura.

Vrste sadne. (Jabolka, namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

21. ura.

Vrste sadne. (Hruške, namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

22. ura.

Vrste sadne. (Češplje, slive, ringlo, češnje itd., namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

23. 24. ura.

Ponavljjanje.

(Konec prih.)

Plesniva krma.

Velikokrat zaradi neugodnega vremena mnogo krme ni moči suhe spraviti, in zatoraj splesni. Prav je toraj, da izpregovorimo, kako vpliva taka krma na zdravje naših domačih živali in kako se da njena škodljivost pomanjšati.

Plesen sestoji iz nitkastih, s prostim očesom čisto komaj razločnih rastlinic (glivic), pokaže se pa na raznih živilih ki so postala vlažna ali so spravljena po vlažnih, zaduhlih krajih. Iz prva so plesnove glivice jako nežno, belo pletičje, ki sčasoma porumeni, pordeči, pozeleni, porjavi ali počrni in se vedno bolj drobi, ker sestoji iz mnogobrojnih, kaj majhnih stvorov. Te glivice provzročajo, da se krma kemično razkroji in jo toraj spridijo. Če človek ali žival uživa plesnivo hrano, lahko zboli ali pa celo umrje.

Pred vsem lahko gotovo trdimo, da je plesniva krma manj redilna in tečna, ima pa tudi drugih škodljivih lastnosti, in primerjamo jo celo lahko z strupom. Ob kratkem izpregovorimo o boleznih, katere provzročajo plesniva krma, ozirajoč se na živila, ki so pri nas navadna.

Če konji zobljejo plesniv, zaduhlo dišeč oves, ohromi jim včasih jezik in zadnji del, vname se jim pa tudi želodec in črevo, in žival pogine v malo dneh. Najnavadnejša bolezen, ki jo dobe konji, če zobljejo tak oves, pa je močenje. Živali mnogokrat in mnogo močijo, in moča jim je kot voda čista, zelo so žejne, otožne in hujšajo. Mnogokrat tudi vsled plesnive zobi žival ne mara več jesti, dobi grižo ali pa zboli na ledvicah. Plesnivemu zrnju se vselej plesen niti ne vidi, in tu odločuje duh.

Plesnivo seno pa različno vpliva po tem, kakeršne vrste in starosti je živina. Jagnjetom se od njega vname pljučna mrena, konji dobodo sapniški in pljučni katar, vnamejo se jim ledvice, tako da take živali težko sopo.

Govedom se kaj rad vname gobec, in tudi slinijo se. Poleg tega taka krma kaj rada provzroči želodčni in črevesni katar, vnetje ledvic in pri govedih črevesno kivavenje. Breje krave pa rade zvržejo, če se jim poklada plesnivo seno. Ravno tako plesniva slama lahko provzroči naduho, vnetje črev in želodca in pljučne katar, če se tudi ne poklada, ampak rabi le za steljo. Le mimogrede bodi omenjeno, da se na rži zelo često nahajajo rožički, ki so kaj nevaren strup zlasti brejim živalim.

Kako se zboljša plesniva krma? Prav za prav bi se taka krma ne smela pokladati, a žal, marsikako leto se po tem ravhati ni mogoče. Gledati toraj moramo, da kolikor mogoče pomanjšamo škodljivost take krme, kajti popolnoma popraviti se izprijena krma ne da. Splošno veljavna pravila za porabo take krme so naslednja:

1. Taka krma se sme pokladati le v malih množinah in le z dobro krmo pomešava.

2. Ob taki krmi mora se dajati živini sol, da pospešuje prebavljanje.

3. S tako krmo mora se najprej narediti poskus; če se pokaže škodljiva, mora se popolnoma opustiti.

Zrnje se mora kolikor mogoče na zračnem in suhem shraniti in pogostoma premešati. Dobro je tudi, če se plesnivo zrnje pari ali praži; z visoko toplino se glivice ukončajo in razkrojijo kake strupenine. Dobro je tudi, zrnje pariti, pozneje zračiti in sušiti v sušilnici. Da se ovsu odvzame zaduhlost, dobro je, pomešati ga s prahom od lesenega oglja (na 24 $\frac{h}{g}$ ovsa 1 $\frac{h}{g}$ prahu). S takim prahom pomešan oves naj leži 8—14 dni, potem pa s čistilnico odstranimo oglje. Če oves še ni zaduhlosti izgubil, pomeša se še edenkrat z ogljem, in dalje se tako ravna z njim, kakor je povedano.

Plesnivo seno ali slama se mora najprej izbrati, potem presušiti, prezračiti, pretresti in potem poškopiti s slano vodo. Za mlado živino, ki raste, pa taka krma ni, kajti po njej se slabo razvija, postane zmršena, in lotijo se je kožne zajedalke. Če sušilo ne pomaga, ne ostaje drugega, nego da se krma razreže in potem s soparo praži. Manj dobro je, če se le popari, ker vročina, kar je tukaj najvažnejše, tako močno ne deluje. Vsekakor pa moramo biti vzlic vsem tem pripravam kaj previdni, in najboljše je, če se s poskusom najprej preverimo, da je krma neškodljiva.

Razne reči.

* Sejanje balzamin. Da bodo balzamine močno rasle in cvele, posejejo naj se šele sredi aprila v prav tople gnojne grede. Rastline zrasto dosti do junija, koder se na prosto presade, in so veliko lepše in močnejše, nego zgodaj sejane. Balzamina ljubi dobro, mastno zemljo in se mora ob suši pridno zalivati.

* Bolhači so nevarni sovražniki cvetličnjakom in zelenjakom. Ker se boje sence in vlage, pokrivajo naj

se ob solnčnem, suhem vremenu grede, koder so posajene rastline, katere radi zalazujejo, kakor: šeboj, reseda, zelje, retkev, s smerekovimi vejami in pogostoma zalivajo. Dobro je pa tudi, če se ob kraji takih gred naseje kreša. Ker je seme poslednje rastline jako po ceni in ker hitreje raste, kakor imenovane cvetlice in zelenjad, lahko se bolhači, ki krešo posebno ljubijo, na ta način odvrtaajo od cvetlic in zelenjadi.

* **Kompostni kupi** naj se posade z bučami. Na ta način se pokrije nelep pogled, in dobe veliki, mesnati in nežni plodovi. Na eni rastlini se lahko pusti 6—8 buč, pa zaradi tega ne bodo nič manj debele. Če se postavi poleg vsake rastline stara škropilnica, iz katere skozi majhno luknjico vedno voda kaplja, bodo buče ne- navadno težke.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 98. Ali škoduje prasičem, kravam in drugi živini listje takih rastlin, ki so bile škropljene z modro galico? Pri nas imamo namreč latnike, katere bomo škropili zoper strupeno roso, spodaj pa sejemo salato, radič, zelje, koruzo za zeleno krmo itd., na katere sadeže tudi pada modra galica. (J. K. v B. na Primorskem.)

Odgovor: Vse govorice o škodljivosti bakrene galice so ničeve, saj pride tako malo bakra na rastline, da ni imena vredno, zlasti ako poprej dež izpere rastline. Kar je pa za človeško porabo ter tudi za krmo, to je pa lahko z malim trudom z vodo izprati. O tem bomo uže v prihodnji številki „Novic“ priobčili obširno razpravo.

Vprašanje 99. Je li ostala tekočina modre galice še rabna za drugo poznejšnje škropljenje. (H. D., župnik v V.)

Odgovor: Gotovo da, saj je bakrena galica sama ob sebi najboljša antiseptično sredstvo, ki zabranjuje razkroj, oziroma kvarjenje organskih snovi.

Vprašanje 100. Ako razstopljeno modro galico hranimo v viuski posodi, v kateri jo potem peljemo v vinograd, ali je posoda potem še rabna za vino. (H. D. v V.)

Odgovor: Posoda je še rabna, ako jo potem dobro osnažite, kar je seveda samo ob sebi umevno. Priporočamo Vam tako le ravnati: Precej kadar nehate rabiti sod za galično raztopino, izperite ga najprvo dobro z apneno vodo, katera naj nekaj časa ostane v njem. Vodo potem odlijte in izpirajte sod toliko časa, da teče iz njega popolnoma čista voda. Izprani sod prav dobro zažveplajte in hranite ga dobro zabitega. Predno ga porabite zopet za vino, morate ga seveda dobro izprati.

Vprašanje 101. Moj konj je dobil vrape, katerih mu ne moremo odpraviti. Vse kaže, da dobiva vrapaste noge tudi še drug moj konj. Rad bi vedel, kaj je temu vzrok, in kako vrape odpraviti? (F. F. v P.)

Odgovor: Ako menite s besedo „vrape“ konjsko bolezen ob biclji na nogi, katero bolezen Nemeč imenuje „Mauke“, naj Vam služi v pojasnilo to le: Vzroki vrapam niso natančno znani, le to vemo, da so nekateri konji bolj podvrženi tej bolezni nego drugi. Za vzroke smatrajo: Prehlajenje, hojo po snegu in snežnici ter po blatnih cestah, močvirnih pašnikih itd. Ta bolezen se najraje pojavlja ob vlažnih pomladih in jesenih. Tudi nesnaga jo pospešuje. Najprvo je rane izprati z mlačno vodo, v kateri je nekoliko mila (žajfe), potem pa nogo obvezati s suhimi otrobi in s predivom, čez katero se poveže povoj. Kadar je to opravljeno, pa izpirajte nogo vsak dan z mlačnim kameličnim čajem ter jo obvezujte, kakor smo gori povedali. Konj imej seveda suho steljo. Ako je gnojenje uže zelo močno, svetujemo Vam zdravljenje prepustiti izkušenemu živinozdravniku.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

169.

Zlati rudniki na Lachlanu.

Mnoge skušnje so me prepričale, da je neobhodno potreba ločiti se od Angleža in se zanašati na sebe, ako hočem v Avstraliji česa doseči. Ob enem sem sklenil da pojdem v Bathurst. Angležu je to zelo zamrzelo, zlasti še zategadelj, ker ga je žena dobro oštela, češ, da radi njegove lenobe nobeden ne bode v družbi ž njim delal. Poskušala sta oba, da bi me odvrnila od namena, ali nisem se dal premagati.

D drugega dne sem šel v les konja iskat, ali nisem ga mogel najti. Ukrali so mi ga ob zadnjih nemirih. Ubral sem toraj pot pod noge. Nenadoma zaslišim znan glas za seboj: „Winter!“ Ozrem se in zagledam vrhovnega komisarja Clouta.

„Kam pak? popraša me.

V Bathurst! Tu ni sreče.“

„Čemu v Bathurst! Poslušajte me. Idite rajše na Lachlan. Po noči so mi sporočili, da so tam dobili novo zlato žilo.“

„Kodi pa drži pot na Lachlan?“

„Nikoder! Krajine te so do sedaj puste in neobljudene. Grem prav v to stran, kos pota vas lahko spremim.“

Prišla sva k nekej strugi in obstala. Komisar mi je naročal, naj grem 40 angleških milj vedno poleg struge, in kedar pridem do ovčarne, naj poprašam, kako in kodi pa dalje. V dvanajstih dneh sem srečno dospel na Lachlan.

Krajina lachlanska ni videti, da bi imela zlato v sebi. In vendar ta kraj krije v sebi ogromne zaklade zlata. Te zlate rudnike so po naključju odkrili. Ob bregu